

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за получаване на образователно-научната степен “Доктор”

по 05.08.03 Кинознание, киноизкуство и телевизия (филмова критика)

с кандидат Анна Димитрова Шойлева- Чомакова

Рецензент: проф. д.н. Любомир Тодоров Халачев,

София, ул. Бисер 2, ап.23,

Кандидатът Анна Шойлева- Чомакова предлага за разглеждане дисертационен труд озаглавен: „БЪЛГАРСКОТО КИНО И ДЪРЖАВНАТА КУЛТУРНА ПОЛИТИКА ОТ КРАЯ НА ХХ И НАЧАЛОТО НА ХХІ ВЕК (европейски практики и българският контекст)“

Уважаеми колеги,

Няма да се спирам подробно на биографията на Анна Шойлева, която показва несъмнено дълбок интерес към процесите в киното и дългогодишна работа в тази област. Безспорно, това е положителна характеристика на кандидатката.

Предложеният ръкопис има стандартния обем, притежава ясна и добре организирана структура, дава отговори на поставените въпроси. Смятам, че има всички качества на добре написан научен труд. Структуриран е в три части – форма, която по мое мнение дава достатъчно възможности за поставяне на научна теза и за нейното пълно разработване.

Първа глава е отделена за „КУЛТУРНИ ПОЛИТИКИ В ЕВРОПЕЙСКАТА И БЪЛГАРСКАТА КИНОИНДУСТРИЯ: ОБЗОР НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА“

втора глава представя поглед към „АУДИОВИЗУАЛНА ПОЛИТИКА НА ЕС И ДЪРЖАВНИ КУЛТУРНИ ПОЛИТИКИ В ЕВРОПЕЙСКАТА ФИЛМОВА ИНДУСТРИЯ“

а третата глава е посветена на ДЪРЖАВНА КУЛТУРНА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ

ВЪВ ФИЛМОВАТА ИНДУСТРИЯ В ПЕРИОДА 1990 – 2014 г.

В първа глава последователно и методично, с усет на добър изследовател докторантката е проследила много източници – както общо европейски, така и български- които ни дават оценка за състоянието на сектора, който се изследва. Докторантката е извършила много подробен и старателен обзор на съществуващата литература. Прави впечатление (и тук, и по-нататък в труда) че докторантката е използвала предимно аналитично- информационни източници. Тя не е изследвала (или поне това не е споменато) многобройните авторски послания на именити европейски режисьори, продуценти и сценаристи. Които именно поради своята „ненаучност“ ни дават обемна представа за състоянието на европейското кино през този период. Може би това е изискване на научната организация – в края на първа глава докторантката споменава за анализи, които не търсят „научната истина“ – понятие, което струва ми се е силно надценено.

Втора глава е посветена на същността на културните политики в ЕС. Правилно е отбелязано, че основната посока на дейности се определя от разбирането за „култура“ и „индустрия“ като взаимно изключващи се области. И авторката достатъчно аргументирано обосновава това разбиране в средите на Европейската администрация. Въпреки че в същото време имаме и доста различното отношение на някои европейски (главно английски) преподаватели като проф. Чарлз Хенди от ЛБС който казва : “Интелектът е новата форма на собственост“ , обединявайки двете противоположности и залагайки нюанс в този контекст. Много правилно е отчетено значението на понятието „Културно изключение“, което се поставя като основа за развитие на преговорите ГАТС. То ще има значение през следващите години, поне до 2020г. Въпреки че САЩ, които отчитат аудио-визуалната индустрия като втория по големина сектор на износ (Дейвид Пътнам, „Необявената война“) отчаяно се борят за заобикаляне на това понятие- още от 30-те год, както много точно е акцентирала докторантката със създаването на холивудски филиали в европейските страни. Това явление се наблюдава и днес дори в България, макар че не е отбелязано. Струва ми се, че неточно е формулирано (стр.60) „като генерират приходи, които едвам покриват направените разходи“. Мисля, че трябва ясно да се посочва в подобни научни трудове практическото значение на понятията, което понякога използвано само като

информация звучи различно. В случая, ако един филм покрие направените разходи в рамките на разпространението в страната, той просто е печеливш филм. Само ще добавя, че от 2000г големите американски филми разчитат не толкова на печалба от продажба на билети, колкото от продажба на Кока кола по време на прожекцията (Едуард Епщайн, „Икономиката на Холивуд“). Така, че самата продажба на билети явно вече не е феномен в кинотърговията. Тука отбелязвам доброто попадение на докторантката, която обяснява кризата в европейската индустрия: „Появява се следният парадокс – за да оцелеят на пазара, споменатите „играчи“ в културното поле се нуждаят от това да поддържат постоянен поток от филмови проекти в производство, което води до появата на множество кинематографични творби, „достатъчно добри“, за да спечелят субсидии, но същевременно „не дотам добри“, за да привлекат публика и да постигнат търговски успех и съответно възвръщаемост“. Много добър акцент, който искам да подчертая особено като се има пред вид състоянието на българското филмопроизводство. Не е точна забележката „отделянето на незначителни средства за обучение“(стр.71) , защото в богатите европейски страни се формират достатъчни по обем бюджети за образование във всички сфери, в това число и по кино. Но, те идват от МОН, т.напр. в Норвегия за един студент по кино се отделят годишно по 25 000 евро, което е огромна сума на фона на норвежкото население и обема на производство. Във Франция най-голямото училище Ла Фемис има програма насочена към студенти от всички европейски държави, и т.н. С други думи, образованието по кино в страните от европейския съюз е на добро ниво. Във всеки случай не е по-лошо от това, което имаме в САЩ. И не това е причината производството в ЕС да не е конкурентно на американското на пазара!

В трета глава докторантката се спира на културните политики в България от 1989г до наши дни- всъщност, това е основната част на нейния интерес. И съвсем закономерно точно тука намирам основните научни приноси на този труд. Няма да повтарям самооценката на докторантката, а ще цитирам някои важни според мен изводи, които правят особено приятно впечатление и дават ясна индикация за много добрите аналитични възможности на младата авторка:

- „липсва разписана секторна стратегия в рамките на обща стратегия за развитие на българската култура с ясни цели и задачи за изпълнение, както и индикатори за оценка;“

- „Особени усилия трябва да се положат по отношение на области като сценарното писане, постпродукция, дигитален показ, реклама и медийна грамотност“.

- „От особена важност е присъствието на *жива и активна филмова култура за децата и младежта*, която следва да бъде подкрепена със значителен процент от общата публична помощ. Това трябва да включва производство на филми във всякакви жанрове, подходящи за детската аудитория, разпространение на множество различни платформи, училищни програми за филмова грамотност, филмови фестивали, творчески работилници ...“

При ясно изразената **положителна оценка** за качествата на научния труд „БЪЛГАРСКОТО КИНО И ДЪРЖАВНАТА КУЛТУРНА ПОЛИТИКА ОТ КРАЯ НА XX И НАЧАЛОТО НА XXI ВЕК(европейски практики и българският контекст)“ нямам критични бележки. Посочените забележки или уточнения имаха за цел да изяснят някои понятия и проблеми.

Поради всичко изложено дотук, в **заключение** бих искал да подчертая още веднъж научните постижения на кандидата и конкретните приноси на разгледания хабилитационен труд. Убеден съм, че те напълно отговарят на високите изисквания, предвидени в ЗРАСРБ. Именно затова си позволявам да препоръчам на Специализираното научно жури при Института за изследване на изкуствата, БАН да приеме **положително** кандидатурата на Анна Шойлева- Чомакова и да ѝ присъди образователната и научна степен **ДОКТОР**.

Аз гласувам положително.

4 май 2015г.

Рецензент:

(проф. д.н. Любомир Халачев)